

Motion till riksdagen 2005/06:A266

av **Hillevi Larsson och Britt-Marie Lindkvist (s)**

Förstärkning av skyddsombudens ställning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att de lokala skyddsombuden bör uppgraderas och få bättre stöd i form av utbildning och uppbackning från de regionala skyddsombuden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att de regionala skyddsombuden bör få en större roll i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och i kontakterna med de lokala skyddsombuden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att de regionala skyddsombuden bör kunna ges möjlighet att besöka arbetsplatser som har lokal skyddskommitté.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att de regionala skyddsombuden bör kunna ges tillträde till arbetsplatser utan medlemmar i facket.

Motivering

God arbetsmiljö är helt avgörande för att människor ska trivas på jobbet och inte bli utslitna i förtid. Det stora antalet sjukskrivningar och förtidspensioner vi sett de senaste åren har ett direkt samband med dåliga arbetsmiljöer. Fysisk och psykisk stress, tunga lyft, monotona arbetsmoment, omänsklig arbetsbörda, otillräcklig säkerhet, omoderna maskiner, orimliga arbetstider m.m. har bidragit till att människor kört slut på sig själva och i många fall aldrig repar sig igen. Detta innebär ett enormt resursslöseri för samhället och förstörd livskvalitet för de drabbade. Det sorgligaste är att många av dessa skador hade kunnat förebyggas om arbetsmiljön förbättrats i tid.

Vi kan inte förlita oss på att arbetsgivarna tar detta ansvar. Visst finns det exempel på arbetsgivare som prioriterar en god arbetsmiljö för sina anställda,

Fel! Okänt namn på

men det finns också otaliga exempel på motsatsen. Dessa arbetsgivare tänker snävt ekonomiskt och kortsiktigt och sparar gärna på arbetsmiljön för att få en större vinst i produktionen.

Tyvärr bygger försäkringssystemet för arbetsgivarna på att man kan "köpa sig fri" från ansvar. Alla arbetsgivare betalar i dag lika mycket till det försäkringssystem som byggts upp för att ersätta arbetstagares arbetsskador. Det innebär att ett företag med tjänstemän betalar lika mycket som ett företag med lokalvårdare eller byggnadsarbetare, trots att skadefrekvensen är betydligt högre bland arbetare än tjänstemän. Dessutom behöver de arbetsgivare som struntar i de anställdas hälsa inte betala mer än de arbetsgivare som aktivt förebygger arbetsskador. Tyvärr innebär detta att hänsynslösa arbetsgivare inte straffas när de orsakar arbetsskador eftersom de redan köpt sig fria.

En företagsledare kan helt cyniskt resonera exempelvis så här:

Det blir billigare att betala till försäkringssystemet än att investera i en ny maskin, trots att den gamla maskinen förstör den anställdes händer. När han inte längre kan använda sina händer gör jag mig av med honom och anställer en ny. Det kostar mig inget eftersom arbetsskadeförsäkringen täcker hans sjukskrivning och förtidspension.

Även om den anställde lyckas få sina handskador klassade som arbetskada, vilket inte ens är säkert, är det en klen tröst. Ersättningen är lägre än lönen och händerna går kanske aldrig att använda igen. En tidigare frisk människa har på detta sätt slagits ut från arbetsmarknaden och även fått sitt privatliv förstört.

Som tur är finns det sätt att förhindra detta scenario på arbetsplatserna. Men för det krävs att nuvarande metoder verkligen fungerar och utnyttjas fullt ut!

Som regelverket är uppbyggt ska skyddsombud finnas på varje arbetsplats. Oftast är de anställda på arbetsplatsen och väljs av sina arbetskamrater. För de allra minsta arbetsplatserna finns regionala skyddsombud som åker runt och besöker dessa arbetsplatser. Skyddsombudens uppgift är att se till att de anställda har en god arbetsmiljö och vid behov slå larm om att de utsätts för risker och att arbetsgivaren inte tar sitt ansvar för att rätta till problemen.

Arbetsmiljöverket (tidigare yrkesinspektionen) är skyddsombudens förlängda arm. Det är hit skyddsombuden vänder sig för att få hjälp med arbetsmiljön. Arbetsmiljöverket har också möjlighet att på eget initiativ göra inspektioner på olika arbetsplatser, såväl offentliga som privata.

Om arbetsgivaren inte följer gällande arbetsmiljoregler har inspektörerna från Arbetsmiljöverket möjlighet att vidta åtgärder. Som regel får arbetsgivaren en tidsfrist inom vilken han/hon skall åtgärda bristerna. Sker inget inom denna tid kan inspektören besluta om vite eller till och med meddela förbud att driva verksamheten vidare tills problemen rättats till. Av förklarliga skäl vill de flesta arbetsgivare slippa detta och rättar därför som regel till åtminstone de allvarligaste bristerna.

Problemet är att Arbetsmiljöverket når bara en del av de dåliga arbetsplatserna eftersom verket inte har resurser att besöka alla arbetsplatser. Vid besök på Arbetsmiljöverkets eget initiativ är det dessutom slumpmässigt vilka ar-

Fel! Okänt namn på

betsplatser som får besök. Risken att missa många av de sämsta arbetsplatserna är därmed stor.

Det bästa sättet att ringa in de sämsta arbetsmiljöerna och därmed förebygga arbetsskador i tid vore om alla skyddsombud på arbetsplatser med dålig arbetsmiljö slog larm i tid. För detta krävs att statusen för skyddsombuden höjs och att de får mer stöd och utbildning. Dessutom bör de regionala skyddsombuden få större befogenheter.

Häromåret förlorade skyddsombuden sin tidning, på grund av en besparing. Frågan är om detta på längre sikt innebär en besparing för samhället.

Det är nu dags att vi ger skyddsombuden erkännande för det ytterst viktiga förtroendeuppdrag de valt att ta på sig. Låt oss inte glömma att deras uppdrag ofta går stick i stäv med deras chefs krasst ekonomiska intressen. Att i detta läge kunna ta strid gentemot arbetsgivaren kräver både mod, kunskap och stöd. Rimligtvis bör vi hjälpa till med olika stödfunktioner, såsom utbildning och uppbäckning.

Nyckelgruppen i detta arbete är de regionala skyddsombuden. De måste få en större roll i kontakterna med de lokala skyddsombuden och större befogenheter på arbetsplatserna.

Första steget är att se till att de regionala skyddsombuden ges tillträde till arbetsplatser, även de som har skyddskommitté (sammansatt organ av arbetsgivare och anställda som resonerar om arbetsmiljön). I dag är de regionala ombuden utestängda.

De regionala skyddsombuden har flera fördelar. För det första jobbar de deltid/heltid med arbetsmiljöfrågor och har därför tid att fullt ut sätta sig in i vad som krävs för att förebygga skador inom det yrkesområde där deras fackförbund verkar. För det andra är de helt eller delvis anställda av ett fackförbund och är därför inte lika beroende av lön från en arbetsgivare. För det tredje besöker de arbetsplatser där de inte själva arbetar och är därför helt oberoende av att vara dessa arbetsgivare till lags. För det fjärde har de både tid och kompetens att vara ett stöd för de lokala skyddsombuden och ge dem kunskap om arbetsmiljö och uppbäckning gentemot chefen på deras arbetsplats.

De regionala skyddsombuden bör även ges tillträde till de arbetsplatser som saknar fackliga medlemmar. I dag är de utestängda även från dessa arbetsplatser.

På de arbetsplatser där anslutningsgraden till facket är låg eller obefintlig, är arbetskraften oftast som mest skör och utsatt. Här ifrågasätts inte chefen och här är de anställda rättslösa om de blir illa behandlade eftersom de saknar fackligt stöd. Trycket gentemot arbetsgivaren att garantera god arbetsmiljö blir därmed också mindre.

Det är viktigt att de regionala skyddsombuden ges möjlighet att även besöka dessa arbetsplatser. Förutom att skador kan förebyggas på detta sätt är det ett bra sätt att komma i kontakt med de anställda och i bästa fall öppna deras ögon för det stöd de kan få av facket om de går med. Genom facklig samverkan kan man klara ut vilka regionala skyddsombud som ska besöka vilka arbetsplatser i regionen.

Fel! Okänt namn på

Lyckas vi stärka de lokala och regionala skyddsombuden i deras viktiga arbete ökar vi också våra möjligheter att förebygga arbetsskador och därmed räddar vi många människor från utslagning i förtid och sparar dessutom stora summor som annars skulle ha gått åt till sjukskrivning, rehabilitering och förtidspensioner.

Stockholm den 28 september 2005

Hillevi Larsson (s)

Britt-Marie Lindkvist (s)